Al seu rotllo: aproximació al llenguatge juvenil català

Elisenda Bernal (Barcelona)
Carsten Sinner (Leipzig)

1 Introducció

Volem començar aquesta contribució amb un acudit que ja vam citar en un treball anterior.[1] El febrer de 2008, en un article publicat al diari *Avui*, Isabel-Clara Simó escrivia sobre una observació que havia llegit en el grup de debat cibernètic *Català Sempre* –de persones disposades a usar exclusivament el català– probablement escrit per un noi jove i que l'havia colpit: "Es pot lligar en català?». Explica l'escriptora:

> L'autor afirma que la nit, almenys la barcelonina, és castellana. Diu que quan t'agrada una noia i tens possibilitats d'èxit, o bé canvies de llengua o no et menjaràs una rosca. I el mateix deu passar amb les noies, per una simple qüestió de simetria. La pregunta ens porta directament a aquesta altra: per què es lliga en castellà?

Simó explica que aquestes paraules la van fer pensar en un fet d'importància vital i que ella no tenia present, i continua:

> Se m'ocorren algunes hipòtesis: que l'oci en general és en castellà, perquè hem perdut aquesta partida des del principi de la Transició, i ens divertim en anglès o en castellà. També que, imitatius com som, aprenem a lligar (i a besar i d'altres festives intimitats) de les pel·lícules i de la televisió, totes bàsicament en castellà. [...] I un cop has començat una relació en castellà, encara que intimis, costa molt canviar de llengua. Si jo pogués, creieu-me, en faria un treball de camp, i una ponència per a algun congrés que tindria lloc, potser, al carrer Pau Casals de París o al costat del teatre on han representat un Palau i Fabre... a Madrid.

1 En el *I Congrés de Neologia en les Llengües Romàniques* a Barcelona vam presentar una primera anàlisi del corpus que treballem en aquesta contribució, en la qual ens vam centrar en els neologismes formals (Bernal / Sinner, 2008).

Zeitschrift für Katalanistik 22 (2009), 7–36
ISSN 0932-2221

El present treball vol contribuir a l'estudi que suggereix Simó, analitzant el lèxic utilitzat pels joves, centrat en les paraules creades per processos formals o que són el resultat de processos semàntics, i els manlleus, per indagar la genuïnitat de les diverses solucions que s'hi constaten.

La determinació de la genuïnitat d'un element, però, requereix també l'anàlisi de la seva posició dins de la llengua, és a dir, s'ha de determinar si es mou dins o fora del que permeten les normes d'ús tradicionals. S'ha de determinar si els mecanismes de formació i els lexemes que en resulten corresponen a allò que és normal, esperable i acceptable segons les pautes de la llengua catalana. Aquest tipus de valoració implica separar allò que es pot considerar genuí del que *no* pot classificar-se com a acceptable, segons les normes de construcció de paraules del català. Aquesta diferenciació, doncs, requereix aïllar tot allò que no és català del que sí ho és. Ara bé, no sempre és possible aquesta distinció, ja que, per un costat, falten descripcions de la llengua oral, i sobretot en el nivell de les realitzacions col·loquials i juvenils, i, per l'altre, hi ha solucions que, si bé podrien considerar-se catalanes, amb certa probabilitat s'han d'explicar amb les influències d'altres llengües i, sobretot, del castellà. Precisament en el cas dels castellanismes, però, a més de casos de simples interferències, també hi ha formes o estructures que podrien explicar-se com a usos deliberats, ja que l'ús de formes foranes es considera constitutiu de les parles juvenils. Vegem breument a continuació cadascun d'aquests punts.

1.1 Descripció de la llengua oral

S'ha lamentat repetidament la falta de descripcions completes de la llengua oral contemporània catalana, i particularment de la llengua col·loquial (que s'ha explicat amb la preocupació fàcilment comprensible per la formulació d'una norma escrita de la llengua catalana), fet que, per cert, també dificulta l'estudi del contacte entre català i castellà i constitueix un problema particularment greu per a la distinció de les dues llengües en els registres més allunyats de la llengua de distància (vegeu Vila, 1996: 275; Sinner, 2004: 27; Sinner i Wieland, 2008; Sinner, 2008; Wieland, 2008a).

Un dels fenòmens característics dels llenguatges juvenils és la seva poca estabilitat, o dit d'una altra manera, a la inversa, la seva gran flexibilitat. Els intents de ser diferent "dels altres", és a dir, dels més grans, i de formar part d'un determinat grup porten a l'adopció de la llengua o dels trets més remarcables de la llengua del *peer group*, el grup de persones de la mateixa edat o de persones que es considera "equivalent", és a dir, d'igual categoria.

Això fa que els llenguatges juvenils es modifiquin contínuament, que hi hagi innovacions constants: mots, expressions i característiques morfològiques, sintàctiques i fonètiques poden "passar de moda" molt ràpidament. El que els joves consideren "de moda" pot variar molt de pressa i en funció tant de l'edat com del lloc, i, com a conseqüència, hi ha una gran variació en el temps i en l'espai. Aquesta "inestabilitat" explica també per què les simulacions dels llenguatges juvenils als mitjans de comunicació són titllades tan sovint com a "ridícules" i "antiquades" per part dels joves. Quan surten dels grups d'adolescents i es fan adults, els parlants perden la noció del que és "adequat" i "acceptable" dins del registre en qüestió. Ara bé, no hi ha contradicció entre una continuïtat de les parles juvenils entre els grups etaris sense ruptures i una renovació contínua dels llenguatges juvenils. Els grups etaris que fan ús de varietats identificables com a parla juvenil se solapen; els joves entren en els grups que les usen o surten d'ells a mesura que es fan més grans, però en diferents moments, és a dir, els grups es renoven a poc a poc. Això fa que la parla es pugui perpetuar malgrat la seva renovació gradual, fet que es pot representar amb el model següent:

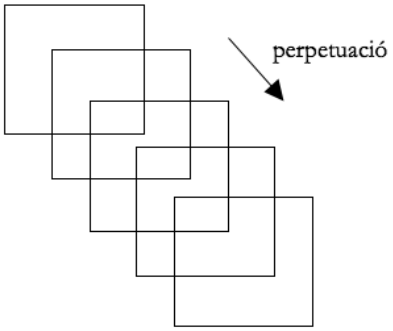

Gràfic 1.

Aquestes modificacions constants fan encara més difícil la determinació d'allò que es pot considerar propi de la parla juvenil i allò que és, simplement, llengua col·loquial, ja que part dels usos juvenils entren en els registres col·loquials generals a mesura que els parlants es fan grans i "exporten" elements del llenguatge juvenil, és a dir, els continuen usant fora dels registres exclusivament juvenils. Les descripcions que hi ha del català col·loquial, però, no són una veritable descripció d'usos en un moment concret per determinats parlants en un lloc determinat, sinó que fan l'in-

ventari de tots els fenòmens que els autors respectius consideren típics o constitutius dels llenguatges col·loquials.[2]

Els llenguatges juvenils del català i del castellà a Catalunya es desenvolupen, en gran part, en un context de bilingüisme (vegeu Wieland, 2005; 2008b: 155).[3] Bona part del vocabulari del llenguatge juvenil és aquell usat en els dominis de la llengua que a les aules escolars i universitàries no se solen tractar i que formen part de les àrees menys "normalitzades" del català: sexualitat i flirteig, música i moda, lleure, experiències (reals o presumptes) amb alcohol i drogues, etc. Són els dominis de la vida privada en els quals els intents de normalització i de divulgació de la norma es ressenten més, ja que són rebutjats pels mateixos parlants que senten la seva vida privada envaïda per les campanyes de normalització i que volen separar allò que consideren "públic" o "d'interès de la comunitat" d'allò que consideren privat i íntim, com ara la llengua que parlen amb els amics, amants, etc. (vegeu Sinner i Wieland, 2008).

És clar que la interrupció de la perpetuació de la llengua catalana durant la dictadura, que és precisament el que la normalització intenta "curar", deu haver tingut conseqüències particularment dolentes en registres tan poc estables com la parla juvenil, que és la parla d'una franja d'edat molt breu. Depèn de la tradicionalització dins del mateix endogrup que es realitza dins d'un període molt curt i que a causa de les alteracions i canvis freqüents no pot ser "recuperada" fàcilment un cop interrompuda la cadena de transmissió que hem dibuixat al gràfic 1. No es pot recuperar sobre la base dels llenguatges juvenils que existien abans que el català fos bandejat dels espais públics, i com que l'ús de la parla juvenil és precisament un fenomen que té lloc fora de la família, deu haver estat un dels registres més fortament afectats per la prohibició del català. Els debats sobre la poca autenticitat de la norma, que se suposa que no té gaire en compte el llenguatge oral i sobre la recuperació dels registres orals del català[4] mostren molt bé el problema que hi ha d'haver, necessàriament, en relació amb els

2 Un problema addicional és la poca univocitat quant a la definició d'un terme tan fonamental com el mateix *col·loquial*, però per raons d'espai només el podem mencionar, sense poder endinsar-nos-hi més.

3 Cf. Climent (2008) sobre els elements del català occidental en el llenguatge juvenil d'Alacant i que també es documenten en els monolingües castellanoparlants.

4 Pensem en els debats sobre català *heavy* i català *light*, sobre el català oral a la televisió, sobre la representació o consideració de la norma prescriptiva en crear un llenguatge oral per a la televisió, etc. Vegeu, per exemple, Sabater (1992), Paloma (1999), Wesch (2000) o Kailuweit (2002).

registres juvenils. No pot haver-hi hagut altres models del llenguatge juvenil sentits com a autèntics que els registres juvenils *existents*, que eren, naturalment, els del castellà. Cal remarcar que en els debats sobre l'ús del català oral als mitjans de comunicació no s'han tractat mai els elements que formen part de dominis tabús com són la sexualitat, la delinqüència, les drogues, la cultura o formes de vida "alternatives", etc., que són, sens dubte, essencials dels aspectes de la vida i de les inquietuds dels adolescents.

■ 1.2 Les influències d'altres llengües

El castellà, per tal com és una llengua genèticament molt propera, presenta moltes solucions semblants i que podrien explicar-se com a solucions internes d'ambdues llengües;[5] s'hi hauria de tenir en compte, doncs, una influència del castellà no sobre la formació de paraules sinó sobre els models formatius, ja que incideix sobre la freqüència amb què s'usa un model o un altre.

Ara bé, i com encara s'haurà d'explicar més detalladament, un problema addicional rau en el fet que allò que distingeix els llenguatges juvenils de la llengua general és, precisament, l'ús de fenòmens no usuals en la llengua emprada per la majoria dels parlants: els llenguatges juvenils es constitueixen molt sovint d'elements que violen les regles de la gramàtica, ja sigui en la sintaxi, en la morfologia o en la pronunciació, i que es nodreixen, més que en altres registres de la llengua, d'estrangerismes, fet que es relaciona amb el punt següent.

■ 1.3 La frontera difusa

Si la parla juvenil es caracteritza per la voluntat de transgredir les normes adultes, en el cas del català, l'ús d'elements del castellà deu funcionar particularment bé per transgredir les normes del català i els moviments normatius puristes que procuren, precisament, eradicar qualsevol element sospitós de ser castellanisme (vegeu Bernal, 2005; Sinner, 2006).[6]

---

5 Gordon (2005) recull en el catàleg en línia de llengües del món *Ethnologue* que el català i el castellà comparteixen un 85 % de similitud lèxica.

6 Recordem, en aquest context, la tendència molt marcada de no admetre en la norma del català tot el que s'assembla al castellà, tot i que s'hagi usat en totes o algunes varietats diatòpiques del català des de fa molt de temps, i fins i tot en territoris on mai hi ha hagut presència del castellà. Vegeu Sinner (2004 i 2006) sobre la pràctica de considerar *interferències* tots els elements que podrien explicar-se igualment com a casos de conver-

En estudis sobre la llengua oral, excepte en els estudis orientats a analitzar el llenguatge adolescent, normalment s'exclou de manera explícita el llenguatge dels parlants de menys de vint anys amb l'argument que les realitzacions lingüístiques de les franges més joves encara són influïdes per la llengua normativa, que és la que s'estudia als centres d'ensenyament.[7] Segons Chambers (1995: 177–178 i 184), les preferències personals, incloses les preferències lingüístiques, no es consoliden fins després de l'adolescència, i les característiques idiolectals només es queden fixades i relativament estables per a la resta de la vida en l'edat adulta. Com explica López Morales (1994: 27):

> los demás estudios suelen empezar con sujetos entre 20 y 25 años, sobre todo los que se proponen estudiar una determinada norma lingüística, con el fin de cerciorarse de que obtendrán muestras de habla relativamente estables, libres ya de las fluctuaciones lingüísticas.

En són excepcions estudis com ara el d'Etxebarria (1985), que pren com a primera franja etària la de 15 a 30 anys, o els de González (1991) o Gómez Molina (1996), que comencen amb parlants de 18 anys.

Ara bé, en el cas de la parla juvenil, que és la que se situa al centre del nostre interès en aquest estudi, cal tenir en compte que és precisament un dels dominis de la llengua més allunyats dels treballats o "tractats" a les escoles i a les campanyes de normalització de la llengua catalana. El fet que la parla juvenil es caracteritzi per la transgressió de les normes de la llengua dels adults, de la llengua generalment parlada, l'aparta automàticament de tots aquells registres de la llengua considerats en la normativització i en què se centren més la política i les campanyes de normalització del català.

A continuació, tractem breument de la qüestió de la ubicació del llenguatge juvenil dins l'espai variacional i del que s'ha escrit sobre la seva capacitat innovadora i creativa per delimitar els objectius del treball present.

---

gència (a causa de les arrels llatines) i la tendència de titllar de *barbarisme* tot el que *podria* venir del castellà.

7 Juházs (1970: 22) creu que no és recomanable incloure informants adolescents en estudis del llenguatge de persones bilingües. Labov (1972), fins i tot, considera que els joves són una font deficient per a estudis lingüístics.

■ 2 Llengua col·loquial i llenguatge juvenil

És bastant problemàtic diferenciar els termes *registre* i *varietat* i fer l'adscripció del llenguatge juvenil com un o un altre. A la nota 2 ja hem mencionat la poca univocitat quant al terme *col·loquial*; és coneguda la freqüent confusió de termes com *sociolecte*, *estil*, *varietat* i *registre* i hi ha autors que prefereixen parlar únicament de *nivells* per no haver de posicionar-s'hi (vegeu l'exposició a Sinner, 2004: 50). Com ja vam fer en una altra ocasió (Bernal i Sinner, 2008), fem nostres les posicions de Bibiloni (1997), resumides i desenvolupades per Wieland (2005), per aclarir com entenem aquí llenguatge juvenil.

La varietat diafàsica no reflecteix les característiques individuals del parlant, sinó la situació enunciativa, i pot entendre's com a registre: Coseriu (1988) la descriu com un registre lligat a la situació. Segons Wieland (2005), el llenguatge juvenil es genera dins d'un grup de la societat que almenys pel criteri de l'edat es pot distingir sense problemes, cosa que justificaria parlar de varietat diastràtica. A més, l'origen intergrupal i el seu ús fan que sigui, sens dubte, de caràcter situacional i enfocat en la comunicació dins d'un grup tancat. L'aspecte situacional ha de ser, necessàriament, part integral de qualsevol varietat, perquè la comunicació pràcticament no té lloc sense contextualització. Un registre seria, per tant, la realització concreta d'una varietat en dependència de la situació i amb un nombre reduït d'elements, mentre que una varietat seria l'organització molt més complexa d'elements lingüístics de tots els nivells.

Com resumeix Wieland (2005), l'adscripció a un registre depèn del *camp* –el tema de la comunicació–, del *mode* –la diferenciació entre llengua oral i escrita o realització espontània o planificada / elaborada– i del *tenor* –la relació entre els participants de la comunicació i la seva posició en la comunicació dins del grup–. Així, dins dels grups d'adolescents podrien diferenciar-se distints registres que es diferenciarien quant al *tenor* i *camp*, però no tant quant al *mode*, perquè generalment es tracta d'enunciats orals espontanis que se solapen en nombrosos elements lingüístics; en conjunt constitueixen el que seria la varietat diastràtica del llenguatge juvenil (vegeu gràfic 2 a la pàgina següent, extret de Wieland, 2005).

Amb *llenguatge juvenil* o *parla juvenil*, normalment es fa referència al que uns autors prefereixen denominar *registre* i d'altres, *varietat*. A la sociolingüística catalana, es prefereix parlar de registre, i, fent al·lusió als elements críptics del llenguatge juvenil que tenen la funció de delimitar deliberadament l'endogrup dels parlants adolescents per oposició al món dels adults,

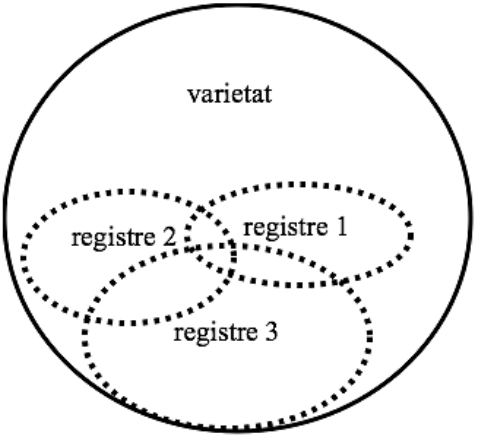

Gràfic 2.

d'*argot* (Bibiloni, 1997: 99–101), un terme que en els seus orígens feia referència a la llengua hermètica dels criminals, és a dir, a un llenguatge emprat per impossibilitar que els altres comprenguin el que s'està dient. Mentre que és comú parlar de *registre juvenil* o fins i tot d'*argot juvenil*, a la sociolingüística en llengua alemanya es constata una clara tendència de parlar de *varietat juvenil* (vegeu Wieland, 2005). Sense voler jutjar la pràctica d'alguns autors d'usar un terme o un altre –i de parlar, per exemple, de *registre* pel fet d'haver realitzat estudis qualitatius de la parla juvenil amb grups molt reduïts de parlants i en què la poca envergadura realment fa que pugui semblar més adequat parlar de registre i no pas de varietat (vegeu Wieland, 2005)–, seguim, en aquest treball, la pràctica de la lingüística en llengua catalana.

Rey-Debove (1971: 98) ja advertia que "[l]es jeunes ne s'expriment pas comme les personnes âgées. Leur lexique est sensiblement différent". Ha estat àmpliament dit que el registre col·loquial és el més permeable a la interferència d'altres llengües (vegeu, per exemple, Payrató, 1996; Morera, 2006) i que és el registre en què el factor espontani, lúdic i expressiu, més que no pas les necessitats denominatives, motiva la creació de paraules noves. No hi ha dubte que el llenguatge juvenil, com a part de la llengua col·loquial, és especialment creatiu. En paraules de Seco (2007: 13):

> Las generaciones jóvenes, como es natural, están en la vanguardia de la innovación léxica. En este proceso se dan varias circunstancias características. En primer lugar, la propia voluntad innovadora, el gusto por lo nuevo: una realidad determinada por el deseo de diferenciarse de las generaciones mayores, sobre todo de los viejos, pero también de los maduros.

Segons Wieland (2008b: 158):

> La gran capacidad integrativa y la creatividad del lenguaje juvenil, es decir, la disposición de los jóvenes a crear neologismos, de servirse de préstamos o calcos semánticos a la otra lengua, de hablar con interferencias o recurrir al fenómeno del cambio de código, conducen a numerosas transgresiones lingüísticas.

Tradicionalment, aquestes "transgressions", pel fet de constituir elements neològics externs al sistema, sobretot els préstecs, han estat "el blanco preferido de las críticas de los defensores de la pureza del idioma" (Azorín Fernández, 2000: 228).

En el cas dels castellanismes, la crítica se centra en la por de perdre la genuïnitat (o el geni) de la llengua catalana: es tem una castellanització progressiva, lenta però segura, de la llengua del joves. La parla juvenil és, per a molts, la llengua de les generacions venidores, el mirall del futur de la societat i la llengua catalanes (vegeu Wieland, 2005: 133; 2008b: 155). Ara bé, els qui veuen en el registre juvenil l'embrió de la llengua del futur s'obliden de la funció social i identificatòria d'aquesta variació diafàsica i no tenen en compte que els parlants *coneixen* i *saben usar* la llengua sense els "defectes" que hi constaten els crítics en els registres juvenils, és a dir, que els parlars juvenils no s'han d'interpretar com a canvi lingüístic, sinó com el que són de veritat: diferències generacionals lligades a una etapa relativament breu de la vida dels parlants. Se sap, però, que particularment les diferències generacionals, per exemple en la freqüència d'ús de determinades formes o solucions morfològiques o sintàctiques, solen (mal)interpretar-se com a indicadors de processos de canvis lingüístics (Lavandera, 1978: 172).

En el cas del català, se sosté que l'argot (en general) es manlleva del castellà (Pujolar, 1997: 220), tot i que més recentment es comença a intentar positivitzar la situació:

> Pel que fa a l'argot, a la creació d'argot, m'agradaria començar citant una reflexió de Sergi Pàmies: «Ens agradi o no, l'argot del català és el castellà.» Potser és una afirmació una mica exagerada, però no incerta, i l'hem de tenir present. I ho hem de fer sense flagel·lar-nos de manera excessiva, perquè això no és un pecat: qualsevol llengua recorre a les llengües en contacte per crear argot. […]
>
> En aquest punt, també cal que siguem flexibles; perquè de la mateixa manera que els castellanoparlants creen argot amb el català, molta gent ha creat argot català a còpia de traduir el castellà de manera barroera (com quan diem «Joan Palom, jo me lu guis, jo me lu com»). I, tot i l'origen forani, continua essent argot català, només explicable en la nostra realitat, i això és el que importa. (Soler, 2003: 185)

De fet, en la creació d'argot pels parlants, hi intervenen bàsicament tres mecanismes (Sanmartín, 2006: XII–XIV), que són els mateixos que trobem en la formació de paraules de la llengua general:

a) canvis de significat i adquisició de sentits figurats;
b) modificacions de la forma de la paraula, tant per mitjà de truncacions com amb l'addició d'afixos valoratius;
c) préstecs d'altres llengües.

A més, s'ha de tenir en compte la connotació que s'associa a l'argot i que va lligada a l'expressivitat i al desig d'intensificació del parlant, que ajuden els adolescents a identificar-se com a grup i, sobretot, a diferenciar-se dels altres.[8]

Ens proposem, doncs, veure en quin sentit va la innovació lèxica i en quins mecanismes es concreta l'argot juvenil català, i intentar veure si aquests mecanismes són genuïns o es calquen sempre o amb més freqüència del castellà.

3 Corpus i context

Com a corpus per a l'anàlisi de l'argot juvenil,[9] hem triat les intervencions dels oients, tant telefòniques com al fòrum de la pàgina web, del programa *Prohibit als pares*, que es va emetre a Ràdio Flaixbac del setembre de 2003 al juliol de 2006 en horari nocturn, de 23.00h a 1.00h, i que han estat recollides en els llibres *Prohibit als pares* i *Som PAP. La nostra vida, el nostre rotllo* (d'ara endavant, PAP1 i PAP2, respectivament). El programa *Prohibit als pares* s'adreçava especialment als joves i s'hi tractaven temes com amor,

8 És interessant com aquesta exclusió es fa de manera força inconscient en el cas del llenguatge juvenil. Una alumna de segon curs dels estudis de Comunicació audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra (curs 2007–08) explicava com el seu pare li havia dit "No et ratllis, dona!" i ella ho havia trobat horrorós, perquè trobava que "volia fer-se el simpàtic i el modern i va resultar patètic". Cf., sobre aquesta observació, els resultats de Wieland (2008a), que analitza l'ús d'elements que imitaven el llenguatge juvenil en la publicitat i els mitjans de comunicació; l'autora conclou que el llenguatge usat no arriba a complir amb els objectius dels creadors dels textos en qüestió perquè no aconsegueixen l'acceptació del públic desitjat: els joves.

9 Un dels temes impulsats pel Grup InfoLex de la Universitat Pompeu Fabra per als treballs acadèmics de Traducció i Interpretació és precisament l'estudi de l'argot, amb l'objectiu final de construir un diccionari d'argot multilingüe (català, castellà, anglès, francès i alemany). Entre els diversos treballs ja realitzats, per al català, destaquen els de Jonathan Martínez (2006), que va fer una primera prospecció de PAP1 i PAP2, i Tóbal Barber Casasnovas (2007).

sexe, amistat, infidelitats, drogues, etc. Els oients hi podien fer consultes o participar-hi donant opinió o respostes a les intervencions prèvies; els conductors del programa es reservaven per a les preguntes més complexes.

Com destaca Salvanyà (2003: 27), les emissores de ràdio Flaix FM i Ràdio Flaixbac, així com també el canal de televisió Flaix TV

> són fets per gent jove i per a gent jove. Com que el que ofereixen és música, els locutors parlen molt menys que en altres mitjans, però quan ho fan es deixen endur per l'espontaneïtat i la improvisació.

Pensem que el que dóna proximitat a l'audiència és precisament aquesta falta de control, que permet al públic expressar-se sense restriccions, i així ho recullen els autors en el pròleg del primer volum (PAP1: 9–10):

> L'argot del carrer (de vegades inintel·ligible) va ficar-se als estudis del passeig de Gràcia i va impregnar el programa.

Els dos llibres mencionats han passat per un filtre normalitzador necessari, sobretot pel que fa a l'ortografia, però també pel que fa a la sintaxi i les abreviatures típiques dels missatges SMS, per tal com algunes de les intervencions són una mostra de la inintel·ligibilitat a què s'al·ludia a la cita anterior, tal com es pot veure en l'exemple següent (PAP1: 95):

> eM fA pO sTiMa a I PrSoNa, n C k fE!!! (pº$H pºWaHhH)
> Bones penya, k tal??? enu yo sk nu c yo tink un problema i s k em fa po stima a una prsona, x lo k pasara despres!!
> Ara tik liada am un tiu, i kda vegada lestimu mes, xo sk nu c, em fa po el k pasara qan axo sakbi, em fa po d ferli mal x no haverli pogut di les coses a la kra. Mai avia stimat tant una prsona, xo em fa po pnsa en el k arribara!!

La normalització o correcció ortogràfica, però, no ha afectat tant el lèxic, i per tant encara es pot considerar una mostra real de la parla juvenil. Malgrat la revisió, el material editat manté el caràcter desenfadat del programa, cosa que fa que la lectura sigui molt propera als joves i s'hi sentin identificats.

Per tal de seleccionar les paraules candidates a ser considerades com a representatives del llenguatge juvenil, vam fer una lectura atenta dels dos llibres esmentats, recollint totes aquelles paraules i expressions que consideràvem que s'allunyaven del llenguatge estàndard i que eren especialment característiques d'aquest tipus de llenguatge. Som conscients que, amb cada nova lectura, la tria podria variar encara, per exemple per augmentar el

nombre de casos o per les diferències de perspectives de lectors diferents, i que no deixa de ser subjectiva. A més, és clar que hi ha paraules que no són exclusives del llenguatge juvenil sinó que pertanyen al registre col·loquial general,[10] però creiem que la mostra és, si més no, prou representativa.

És interessant per al nostre estudi el que Azorín Fernández (2000: 238) en el seu estudi del *Corpus oral de la variedad juvenil universitaria del español hablado en Alicante* diu sobre els elements de procedència "marginal", particularment sobre la

> moderada aparición de elementos de origen marginal (Casado Velarde, 1989[11]; Rodríguez González, 1989[12]) que, desde hace algún tiempo, vienen detectándose en el repertorio generacional de jóvenes y adolescentes. Nos referimos a voces como *tronco*, de la que no se registra ni una sola ocurrencia en el *corpus*; *colega* con tres apariciones, *alucinar* (3), *flipar* (9), *colocarse* (5), *enrollarse* (6); o al uso del cuantificador indefinido *mogollón/mogollón de/mogollones/mogollones de*, empleado también como adverbio (*mogollón*) que cuenta con un total de 27 ocurrencias de nuestro *corpus* juvenil. Algo más abundante es el uso de *marcha* (18), *molar* (18) o *rollo* (28); pero, aun así, la presencia de estos vocablos no pasa de ser un testimonio de la solidaridad, de edad y de grupo, del colectivo de informantes representados en el *COVJA*. La evidencia de este hecho no tiene contestación si se compara el número de ocurrencias del léxico generacional con la frecuencia que sus respectivos «sinónimos» en el estándar llegan a adquirir en el *corpus*. Así, aunque se trate de un verbo de uso particularmente frecuente, *gustar*, por ejemplo, presenta en el *corpus* casi un millar de ocurrencias, frente a las 18 que hemos constatado en el caso de *molar*.

Del corpus que vam analitzar, hem extret un total de 175 mots i expressions, repartides en 512 contextos i entre les categories gramaticals següents:

- substantius 82
- adjectius 41
- verbs 49
- altres 3

10 Ens referim, per exemple, a paraules com *tele*, *tio* o *birra*. Seco (2007: 14) apunta que "son muchas las creaciones dentro del propio colectivo joven que han pasado rápidamente al uso coloquial general, aunque a menudo es muy posible que hayan nacido directamente dentro del nivel coloquial medio".

11 Casado Velarde, M. (1989): «Léxico e ideología juvenil», in: Rodríguez González, F. (ed.): *Comunicación y lenguaje juvenil*, Madrid: Fundamentos, 167–178.

12 Rodríguez González, F. (1989): «Lenguaje y contracultura juvenil: anatomía de una generación», in: Rodríguez González, F. (ed.): *Comunicación y lenguaje juvenil*, Madrid: Fundamentos, 135–166.

D'aquestes paraules i expressions, només 13 (el 7,26% del total) apareixen repertoriades, amb el mateix significat, al DIEC2, algunes d'elles amb marques d'ús, tal com mostrem a continuació:[13]

cabró cabrona	POP.	pelar-se-la	VULG.
cagat -ada	POP.	penya	POP.
destrempar	VULG.	picar-se	∅
escórrer-se[14]	VULG.	pirar	POP.
follar	VULG.	putada	POP.
gamberro gamberra	∅	relliscar	∅
lligar	POP.		

Taula 1.

S'ha de destacar que, a diferència del castellà, el català no disposa de diccionaris d'argot extensos. Això s'explica pel fet que la recollida de dades és especialment difícil perquè l'accés a les fonts o als informants requereix d'un treball de camp ingent i, sobretot, com ja hem dit a la introducció, per la inestabilitat i l'efimeritat del lèxic argòtic.[15] Això no obstant, hem pogut tenir en compte, a l'hora d'analitzar el nostre corpus, un vocabulari de Pujolar (1997) i el diccionari de Pomares (1997). El treball de Pujolar (1997) recull específicament un vocabulari d'argot juvenil, si bé molt circumscrit a barris perifèrics de Barcelona i suburbis de l'àrea metropolitana (Pujolar, 1997: 19). És, però, un estudi ja bastant antic (es va dur a terme el 1992), tot i que hi ha algunes paraules que s'han mantingut al llarg d'aquests disset anys:[16]

13 No entrem aquí a valorar les divergències de la classificació de les marques. Sobre els problemes de l'ús de marques com ara *vulgar*, *popular* o *col·loquial* als diccionaris vegeu Sinner (2004: 48–51).

14 Aquest cas ens sembla una correcció feta a l'edició que no es correspon amb la versió col·loquial més corrent *córre's*, que probablement va ser la utilitzada pels oients.

15 S'ha de dir que, malgrat que el treball es fa amb menys de dos anys de diferència respecte del moment en què va aparèixer el segon volum, als alumnes de segon curs de Comunicació audiovisual del curs 2007–08 de la Universitat Pompeu Fabra, oients del programa, moltes de les paraules mencionades els semblaven "antiquades" o fora de lloc. És el que van dir respecte de *canyero* ("ara es diu *fiestero*"), *destroyer*, *pillar la taja* ("simplement diem *tajar*"), *superenrotllat* ("sona *pijo*"; "és antiquat"; "no ho dic"), o *xuscar* ("no ho dic", "ho diuen més els *tios*", "és molt vulgar").

16 Podrien afegir-se *agobiar* (al nostre corpus apareix només l'adjectiu), *desfasar* (al nostre

a sac	guai	pal[2]
birra	joder [acc. b)]	penjat -ada
bulla	lligar	picar-se
col·lega	moguda [acc. a)]	rebotar-se
cubata	molar	vell
enrotllar-se [acc. c)]	montón	xorrada
flipar	olla	xungo -a

Taula 2.

N'hi ha d'altres que, si bé la forma és coincident, han canviat o ampliat el seu significat; és el que ocorre, per exemple, amb *petar* (passa de 'venir bé, venir de gust' a 'enutjar-se', *penjar-se* 'suspendre's el curs d'una activitat' a 'enamoriscar-se', o, fins i tot, *suar*, que a Pujolar (1997) es recull només en l'expressió *suar la polla* 'una cosa, ser indiferent', mentre que al nostre corpus l'hem documentat amb el significat d'ignorar algú o alguna cosa.

El diccionari de Pomares (1997) és un diccionari d'argot general. Per això, esperaríem trobar-hi menys argot específicament juvenil que en el diccionari de Pujolar (1997), tot i que trobem més paraules coincidents amb el corpus analitzat: són seixanta formes, deu de les quals es troben també a Pujolar (1997): *birra*, *bulla*, *col·lega*, *cubata*, *enrotllar-se*, *flipar*, *lligar*, *molar*, *picar-se* i *rebotar-se*.[17]

Com que aquests reculls de lèxic són parcials i relativament antics, però sobretot per les diferències formals i semàntiques que hi vam observar, hem decidit prescindir només de les paraules que apareixen al DIEC2, de manera que el llistat de paraules i usos nous queda reduït a 162 casos. Vegem a continuació quins processos hi ha al darrere d'aquestes paraules.

corpus apareix el substantiu *desfase*), així com també *rollo* (sense la *-t-* que trobem actualment) i *tiu* (que a PAP1 i PAP2 apareix sota la forma *tio*).

17 La resta són les formes següents: *bronca*, *cabrejar*, *col·le*, *colar-se*, *depre*, *disco*, *enredar-se*, *ex*, *fer-ho*, *fer-s'ho*, *ficar mà*, *flipat -ada*, *garrulo*, *lesbi*, *mamada*, *maria*, *morreig*, *nòvio nòvia*, *papi*, *passar*, *passar-se pel forro*, *pera*, *porno*, *posar-se cec cega*, *potar*, *pureta*, *puto -a*, *rotllo*, *tele*, *tio tia*, *tonto -a*, *travesti*, *trola*. A més, s'han d'afegir les variants formals *florero*, *putero* i *pel·li*. No s'hi han considerat les formes recollides ja al DIEC2 i tampoc no s'hi han tingut en compte les formes coincidents, però amb significats diferents, com, per exemple, *moguda*, recollida a Pomares (1997) com a 'negoci; el conjunt de la gent que freqüenta els diferents ambients lúdics, musicals, artístics, intel·lectuals, etc.' o *relax* 'nom amb què es coneix la prostitució en anuncis publicitaris'.

■ 4 L'anàlisi

En la presentació del nostre corpus, seguim Cabré (2006), tot advertint que l'anàlisi no està exempta de dificultats i que la classificació presentada aquí és el resultat d'intentar sistematitzar-la al màxim. Així, tractem separadament els processos formals, els semàntics i els manlleus. Cal remarcar, però, que la identificació exacta i precisa dels processos de creació és una dificultat reconeguda també en altres estudis enfocats en els registres juvenils, com ara en un estudi del *parlache*, un dialecte social de caràcter argòtic que van crear (o estan contínuament creant) els joves dels sectors populars de la ciutat de Medellín i la seva àrea metropolitana (Castañeda Naranjo, 2003: 68):

> no sólo porque no están claramente definidos los límites entre derivación, composición y fusión y cruce, sino porque, al tratarse de una variedad lingüística marginal, de reciente formación, que se encuentra en pleno desarrollo, los fenómenos de transformación léxica ocurren muy rápidamente, y se analizan sin que medie un período de tiempo que nos permita decantar nuestras apreciaciones.

■ 4.1 Processos formals

■ 4.1.1 Sufixació

El grup més important dins dels recursos derivatius és el de les paraules formades per sufixació. Les 27 paraules que hi hem trobat les classifiquem a la taula 3 (pàgina següent) segons el tipus de sufix.

Amb referència als sufixos valoratius, observem com, d'una banda, s'incorporen sufixos aliens al sistema, tot i que s'adapten gràficament (és el cas d'*-itu* i *-orru*); de l'altra, veiem que es mouen entre dos pols, entre l'augmentatiu o superlatiu (*-às*, *-orru*, *-íssim*) i el diminutiu (*-et*, *-itu*, *-ó*). Tanmateix, cal fer matisos, perquè no tots els casos poden ser interpretats segons aquests valors. En el cas de la formació *botelló*, per exemple, el sufix té la forma diminutiva, però el valor augmentatiu, ja que es calca del castellà:

> Ahir vam anar de botelló amb uns amics de l'estiu. [PAP2: 110]

Pel que fa als sufixos derivatius, també s'incorporen alguns sufixos aliens, com *-on*, o les variants d'*-er*, *-ero* i *-eru*, que encara haurem de comentar,

sufixos valoratius	-às	cabronàs
	-et	porret, tipeta
	-íssim	coladíssim
	-itu	piquitu
	-ó	botelló
	-orru	calentorru
sufixos derivatius	-ada	freakada, mamada, quedada
	-ata	cubata
	-ejar	cabrejar
	-er/-ero/ -eru	canyero, discotequer, paperu,[18] putero, florer
	-eria	tonteria
	-ià	clitorià
	-il	trujil
	-menta	emprenyamenta
	-on	lligon
	-ós	carinyós

Taula 3.

però sobretot predominen els sufixos propis, com *-ada*, *-ejar*,[19] *-ós*, etc., tot i que les bases puguin ser manlleus:

> Freakades, les que vulguis: penya rara amb fluorescents a la boca, xumets, pantalons de campana, collarets de boles gegants de colors... cada època té la seva identitat discotequera. [PAP2: 113]

> Jo odio quan el meu pare es cabreja, fa una por que se'm glaça la sang. [PAP2: 51]

> L'altre dia, quan vaig anar al cine, hi vaig anar amb el meu millor amic, i és molt carinyós. [PAP2: 17]

El sufix *-er* amb les seves variants *-ero* i *-eru* mereix un comentari especial. A *discotequer* i *florer* s'utilitza el sufix patrimonial; en el segon cas, però, és bastant evident el calc del castellà. A més, no s'opta per *florero* (o *floreru*) amb *-ero* i *-eru*, solució que sí es constata en els casos de *putero* i *canyero*. En canvi, per denominar els oients del programa (*PAPeru*), en què la sospita del calc

18 Incloem només *paperu*, que es documenta com a adjectiu, però fem notar que al corpus també trobem les formes *PAPeru* i *PAPera*, formades amb el mateix sufix, però com a substantius.

19 Vegeu Bernal (2005) per a una anàlisi del sufix *-ejar*.

és impossible per raons òbvies, s'utilitza en tots els casos la variant amb *-eru* i mai amb *-ero*, fet que potser és explicable per l'efecte lúdic que provoca.[20]

Cal mencionar, en aquest context, la presència en el nostre corpus de dos sufixos que normalment es classifiquen com a típicament col·loquials i que tenen un cert to lúdic, *-il* i *-menta*; apareixen en els contextos següents:

> I això que l'esperit trujil i berro que ens caracteritza a tots els Prohibits està ben allunyat del vandalisme, o això ens agradaria pensar... [PAP2: 8][21]

> A més, a ningú li importen les nostres emprenyamentes. [PAP2: 72]

Finalment, volem remarcar l'ús dels sufixos genuïns catalans amb elements aliens, com és el cas de *freakada*, un exemple particularment il·lustratiu de la integració de formes foranes mitjançant afixos catalans. En aquest cas, es tracta, a més, d'una forma típicament emprada en el llenguatge juvenil.

La sufixació constitueix, doncs, una clara mostra que els joves se serveixen dels mateixos processos de formació de paraules productius en registres col·loquials més amplis (familiars, populars).

■ 4.1.2 Prefixació

Les paraules formades per mitjà de la prefixació són força menys nombroses, comparades amb la sufixació, així com també la diversitat de prefixos, tal com es pot veure en la taula següent:

---

20 Wieland (2006: 420) observa, per al parell de sufixos *-er/-ero* a partir de manlleus de l'anglès: "Anstatt aber bei dieser Lehnbildung nur den katalanischen Derivationsprozess durchzuführen, dessen Resultat die Form *raper* wäre, übernimmt das Katalanische die spanische Flexionsendung *rapero*, geht also den Umweg über das Spanische, obwohl die Entlehnung aus dem Englischen viel direkter erfolgen könnte."

L'auge d'aquest sufix va en augment i és utilitzat en contextos molt menys marcats que el que ara estudiem, com l'exemple següent, relatiu a la companyia teatral *La Fura dels Baus*, extret del suplement «Què fem?» del diari *La Vanguardia* del dia 18 d'abril de 2008: "Tots sabem que, sovint, els fureros ens han ficat dins d'espectacles en què jugaven amb nosaltres i ens feien córrer per espais foscos plens d'hipotètics perills."

21 L'adjectiu *trujil* 'estúpid', escrit amb jota, potser que vol reflectir la pronúncia de la jota castellana, ja que, tenint com a base el substantiu *truja* (inexistent amb aquest sentit en castellà), esperaríem que la forma final fos *trugil*.

des-	descol·lapsar, desfase
ex-	exnòvio
super-	superapassionadament, superbo, superenrotllat, superestúpid, superinflat, superlleig, supernerviós, superpenjat

Taula 4.

És remarcable la presència aclaparadora del prefix *super-*, que en altres llengües romàniques és considerat com element formador típicament juvenil. Azorín Fernández (2000: 237) constata una presència discreta del prefix *super-* amb valor elatiu, "en formaciones tales como *superalto*, *superbién*, *superbueno, superfuerte*, *superimportante*, *supermono*, etc.", i qualifica l'ús del prefix com un cas de revitalització d'un prefix culte que s'ha generalitzat en el llenguatge juvenil.

En el nostre corpus, *super-* es documenta sempre adjuntat a adjectius; l'única excepció és *superapassionadament*, en què la base és un adverbi. En tots els casos, hi observem un matís modalitzador de la base i no pas una paraula nova, més proper a la funció valorativa dels sufixos que vèiem en l'apartat anterior.

4.1.3 Conversió sintàctica

La conversió sintàctica es documenta, en el corpus, amb tres exemples d'adjectius utilitzats com a substantius: *moguda*, *fix* i *perduda*. A més, amb la forma *morreig*, hi ha un canvi de verb a nom, i, amb *ex*, un canvi de prefix a substantiu:

> Dissabte a la tarda vaig veure una perduda d'un fix i vaig pensar que era ell, però no va tornar a telefonar. [PAP2: 41]

> Quan mires fotos dels exs sempre et poses trista, encara que ja no et molin. [PAP2: 23]

> ¿A les ties, què els agrada més, un morreig lent, amb llengua, o un petó més ràpid i amb molta passió? [PAP1: 48]

> Tots els col·legues que han anat a la disco no paren de dir-te la de ties o tios bons que hi ha, la de mogudes que van passar entre aquest i l'altre, la sensació d'estar ballant al ritme de la música i el fet de sentir-te una mica diferent en un lloc on sembla que no hi ha vergonyes que valguin. [PAP2: 101]

Cal remarcar que tant *perduda* per *trucada perduda* com *fix* per *telèfon fix* segueixen exactament les formacions del castellà: *perdida* per *llamada perdida*, *fijo* per *teléfono fijo*.

■ 4.1.4 Conversió sintàctica

En aquest apartat, hem reunit les estructures sintagmàtiques lexicalitzades:

sintagmes adverbials	a sac
sintagmes verbals	agafar el puntet, deixar-ho, estar-ne fins als ous, fer-ho, fer-s'ho, ficar mà, menjar-se el coco, passar-se pel forro, pillar la taja, posar-se cec, tirar els trastos, tirar la canya, treballar-s'ho

Taula 5.

Llevat un cas de locució adverbial (*a sac*), es tracta d'estructures verbals, fet que contrasta amb la tendència general de la sintagmació, en què predominen les estructures nominals i adjectivals. Pensem que això s'explica pel caràcter col·loquial del corpus, tal com apunta l'Observatori de Neologia (2004: 155). Vegem-ne alguns exemples:

> Fa un mes aproximadament que ho vaig fer per primera vegada amb el meu nòvio. [PAP1: 89]
>
> Jo estic superpenjat de la meva ex, ja fa gairebé un any que ho vam deixar i avui he tornat amb ella. [PAP2: 24]
>
> Quan estic amb el meu xicot, va molt a sac, i no sé com aturar-lo. [PAP1: 58]
>
> Crec que ella ja ho sospita perquè va llegir una conversa nostra d'SMS on ens tiràvem la canya, però és que no li vull fer mal. [PAP2: 75]

Volem remarcar, en aquest context, que una part d'aquests sintagmes són exemples de la mencionada dificultat de distingir els casos de formació interna coincident amb altres llengües romàniques, especialment el castellà, per una banda, de casos de préstecs o calcs de la llengua germana, per l'altra. El sintagma *menjar-se el coco*, per exemple, bé podria atribuir-se a la influència del castellà *comerse el coco* amb el mateix significat i documentat en aquesta llengua ja als anys vuitanta del segle passat (DEA, 1999: 1090). El mateix s'ha de dir de casos com ara *posar-se cec* (*ponerse ciego*), *tirar els trastos* (*tirar los trastos*), *tirar la canya* (*tirar la caña*) i *treballar-s'ho* (*trabajárselo*).

4.1.5 Siglació

En el nostre corpus, només hi ha dues formes classificables de siglació, *SMS* i *cedé*, que apareixen en contextos com els següents:

> L'altre dia la meva cosina em va regalar un cedé enregistrat per ella, i cada vegada que el poso me la recorda. [PAP2: 36]

> Una nit, mentre dormia, vaig mirar si tenia missatges i vaig veure uns SMS d'una dona amb qui es deien barbaritats. [PAP2: 57]

Es tracta, sens dubte, de casos clarament relacionats i inspirats per l'anglès: *CD* ve de *compact disc* 'disc compacte', *SMS* és resultat de la siglació de *Short Message Service* 'servei de missatges curts'. El fet que no es digui [si'di] o [esem'es] demostra clarament que no es tracta de manlleus de mots de l'anglès, sinó de calcs de la formació, o sigui, de l'ús d'un procés formatiu, en aquests casos de la siglació realment catalana.

4.1.6 Abreviació

L'abreviació es considera un dels mecanismes característics de l'argot (Payrató, 1996). Amb tretze formes distintes, és destacable la seva presència al nostre corpus: *berro*, *col·le*, *depre*, *disco*, *insti*, *hetero*, *homo*, *lesbi*, *maria*[22], *porno*, *peli*[23], *profe* i *tele*:

> Resulta que les amigues del meu col·le no es poden veure amb les de l'insti, no s'aguanten i gairebé ni es parlen. [PAP2: 73]

> ¿Si veus pelis porno i t'excites amb nois i noies ets bisexual? [PAP1: 73]

S'ha de remarcar que, amb l'excepció de *berro* i *maria*, els elements inclosos en aquest apartat són tots mots que resulten de la truncació de cultismes o compostos a la manera culta, llatins o grecs, fet que demostra clarament la tendència a la truncació i, així, "adequació" dels cultismes al llenguatge juvenil. A més, però, cal dir que es tracta de paraules que fan referència a

22 La forma abreviada de *marihuana* s'allunya formalment de la resta de casos, en què es prenen només les dues primeres síl·labes, mentre que a *maria* hi apareix també un final *-a*, potser com a marca de femení.

23 En el nostre corpus apareix la forma *peli*; com que suposadament es va fer una correcció ortogràfica, hauria de ser amb ela geminada com sí que es fa a *col·le*. Es deu tractar, doncs, d'un lapsus del corrector.

aspectes quotidians de la vida dels joves i que són freqüents en el seu dia a dia. Això, naturalment, afavoreix la predisposició a abreviar-les.

També cal destacar la forma *berro*, com a escurçament de *gamberro*, format seguint les pautes de la hipocorització en català, és a dir, a partir de la síl·laba tònica:

> I això que l'esperit *trujil* i *berro* que ens caracteritza a tots els Prohibits està ben allunyat del vandalisme, o això ens agradaria pensar... [PAP2: 8]

Segons Gómez Capuz (2000: 147), que, a més, assenyala l'afectivitat que vehiculen, són una mostra d'economia lingüística:

> En los acortamientos observamos una doble tendencia: por una parte, un claro propósito afectivo, la manifestación de la familiaridad y proximidad entre los interlocutores e, incluso, una voluntad de pertenencia a un grupo (por ejemplo, estudiantes y jóvenes); por otra, un deseo de economía verbal, otra de las «constantes» de la lengua coloquial.

■ 4.1.7 Altres

Hem classificat dins el calaix d'altres processos l'adjectiu invariable *xof* 'decaigut'. Es tracta d'una forma d'origen onomatopeic, que es va popularitzar gràcies a una campanya publicitària de tampons l'any 2002. En el nostre corpus, apareix en el context següent:

> No sé si he fet bé de prendre'm aquest temps de relax, perquè ara estic més «xof» que abans. [PAP2: 19]

■ 4.2 Processos semàntics

Els neologismes semàntics comporten la creació d'un significat nou d'un mot o d'una expressió ja existent; cal remarcar, però, com mostrarem tot seguit, que també és possible veure-hi la intervenció d'un altre procés de formació: el calc. La frontera entre les dues possibilitats és difusa (Observatori de Neologia, 2004: 204) i hem optat per tractar aquí els casos de modificació o d'ampliació del significat de paraules existents en català, i deixem per a l'apartat 4.4 la discussió sobre la consideració dels calcs.

Hem classificat com a neologismes semàntics els casos següents extrets del nostre corpus:

semàntics	col·lega, enrotllar-se, frustrat, marranada, olla, pal, passar, penjar-se, penjat, pera, petar, petat, posar, ratllat, rotllo, sortir, suar, tallar, tallar-se, tirar-se, vell, xapa

Taula 6.

a) Canvi de significat, produït per una metàfora basada en la semblança de la forma dels dos elements, com a *pera* 'pit', *olla* 'cap':

Ei, tinc estries a les peres i em fa molta vergonya que el meu nòvio se n'adoni. [PAP1: 18]

Passats els primers mesos, ja no sabíem què proposar i un dia se'ns va girar l'olla i vam decidir no proposar res i deixar parlar l'audiència del que volgués i com volgués. [PAP1: 9]

b) Canvi de significat, produït per metàfores basades en semblances abstractes: *enrotllar-se* 'tenir relacions sexuals', *marranada* 'llaminadura':

Enrotlla't amb les dues i tria la millor. [PAP2: 20]

Primer vaig començar a menjar molts dolços i marranades. [PAP1: 28]

c) Canvi de significat, amb canvis de restriccions sintàctiques: *posar* 'excitar', *suar* 'ignorar', *empanar-se* 'adonar-se':

Noies, ¿què és el que més us posa? [PAP1: 54]

Sua d'ella. [PAP2: 72]

Estàvem amb la profe de guàrdia que no s'empana de res i m'he fet mal, i ara no sé per què ho he fet, perquè de debò, no m'ha servit de res. [PAP2: 91]

d) Especificació del significat, per restriccions semàntiques: *sortir* 'tenir una relació amb algú', *tallar* 'cessar una relació', *tallar-se* 'reprimir-se', *frustrat* 'decebut':

Fa cosa de dos mesos vaig estar sortint amb un noi. [PAP1: 96]

Jo em vaig emprenyar amb una amiga i em va dir: «El dia que tallis amb el nòvio em vindràs a buscar, i jo no hi seré». [PAP2: 35]

Mai no he tingut un orgasme, estic bastant frustrada i no sé què fer. [PAP1: 45]

Penso que tothom és bisexual, i que la gent es talla molt. [PAP1: 76]

e) Extensió del significat, per relacions d'hiponímia o hiperonímia: *col·lega* 'amic', *vell* 'pare', *xapa* 'placa metàl·lica rodona':

> L'Uri, seguint el rotllo jarto que el caracteritza, farà un repàs de les farres, les mogudes i les bogeries diverses que fan i tenen amb els col·legues (la nostra segona família!). [PAP2: 9]

> Els meus vells es van adonar que no es podien posar en contra meva sempre, i de mica en mica van anar acceptant el que jo considerava el meu destí. [PAP2: 45]

> Tens els pantalons molls i bruts de fang i has perdut no sé quantes coses i en tens d'altres que no són pas teves (gorres, xapes...). [PAP2: 109]

Cal remarcar necessàriament que aquesta classificació no està exempta de problemes. Queden encara alguns casos en què no és clar el mecanisme semàntic –de canvi o ampliació de significat–, però sens dubte serveix per demostrar la gran varietat de processos semàntics que es troben quan s'analitzen les formes lèxiques característiques del llenguatge juvenil. Constitueix, a més, una bona prova més de la creativitat d'aquest parlar, per un costat, i de la vitalitat dels processos semàntics de formació propis de la llengua catalana a què recorren els parlants joves.

■ 4.3 Manlleus

Les unitats lèxiques que es prenen d'altres sistemes lingüístics es classifiquen com a manlleus. Des de la perspectiva de creació neològica, és un recurs totalment legítim; malgrat això, els manlleus es qüestionen des del punt de vista del sistema de la llengua, ja que hi són prescindibles. A partir de l'anàlisi del nostre corpus, observem que els manlleus documentats es prenen majoritàriament del castellà, si bé també hi ha casos de manlleus de l'anglès i, fins i tot, en un cas, del francès[24]:[25]

---

24 *Merci*, pronunciat com a paraula plana, no és exclusiu del llenguatge juvenil, sinó que afecta el català col·loquial general. Pensem que es molt probable que es pugui dir el mateix dels manlleus del castellà següents: *birra*, *borde*, *carinyo*, *enredar-se*, *guai*, *iuiu*, *joder*, *liar*, *mimar*, *mimos*, *nòvio*, *nòvia*, *pava*, *petarda*, *polla*, *puto*, *tio*, *tia*, *tonto*, *travesti*, *trola*, *xivar*, *xorrada*, *xungo*.

25 Marquem en cursiva els manlleus adaptats a la grafia catalana. El cas de l'adjectiu *jarto -a* és especial, perquè no només ha patit una adaptació gràfica a partir de l'anglès *hard*, sinó que també hi ha hagut una adaptació morfològica per convertir-lo en un adjectiu de dues terminacions. En el cas del castellà, a més, apareixen subratllades les paraules en què es manté la pronúncia original.

anglès	bullying, destroyer, feeling, fitness, freak, friend, happy, *jarto*, ko, messenger, please, relax, sex-appeal, snow
castellà	birra, borde, bulla, *carinyo*, colar-se, costo, enredar-se, feo, farra, finde, flipar, garrulo, *guai*, *iuiu*, joder, liar, *maton*, mimar, mimos, molar, montón, *nòvio*, *nòvia*, papi, pava, petarda, polla, potar, pureta, puto, puton, sudar, tajar, tarro, *tio*, *tia*, tonto, travesti, trincar, trola, *xivar*, *xurri*, *xorrada*, *xuleta*, *xungo*, *xuscar*
francès	merci

Taula 7.

Els manlleus de l'anglès responen a la voluntat, més o menys inconscient, de mostrar modernitat i, fins i tot, poden explicar-se per un cert regust esnob. Val a dir que totes les paraules esmentades, amb l'excepció de *messenger*, que és una marca registrada, tenen una solució catalana, però, si més no pel que fa a l'anglès, el gust per l'anglicisme i les connotacions que s'hi associen venç l'equivalència.

Quant al castellà, l'explicació creiem que ha de ser una altra: d'una banda, cal mencionar com a possible motivació del manlleu el desconeixement que una unitat lèxica concreta no pertany al català. Això pot ocórrer fàcilment amb *nòvio*, *nòvia*, *polla*, *bronca*, entre d'altres. De l'altra, cal mencionar un fet que té un pes important: els parlants consideren inversemblants els equivalents en català, ja que hi veuen una pèrdua d'expressivitat i de força expressiva que sí tenen (o que creuen que sí tenen) les solucions en castellà.[26]

4.4 Quan l'ombra del calc és allargada

Al llarg del treball, hem anat apuntat en diversos llocs la presència i el paral·lelisme que hi ha al nostre corpus quant a les solucions equivalents en

26 Cal tenir en compte que el castellà tampoc no és aliè al fenomen del manlleu, fonamentalment de l'anglès, tal com recullen Freixa i Morales (2008: 16): "En términos generales, se constata además que en las diferentes variedades del español el recurso al préstamo lingüístico es una constante bastante productiva: supone, de media, el 17,9 % de unidades recogidas por cada nodo. De los datos observados hay que señalar, sin embargo, que mientras que en el nodo de Perú no se alcanza dicha cifra (suponen casi el 12 %), tanto en la variedad chilena como en la uruguaya se supera dicho umbral (un 25,5 % y un 22,5 % respectivamente). Como es de esperar, la lengua de la que más préstamos se incorporan a las diferentes variedades del español es el inglés, y además la tendencia general es la de importar directamente a la lengua propia sin llevar a cabo ninguna adaptación ortotipográfica."

castellà. Certament, aquesta observació és aplicable en molts casos, però també volem remarcar que algunes d'aquestes formacions són possibles en català i estan ben formades, al marge que la motivació primera s'hagi donat en castellà.

Així mateix, creiem que és important destacar que l'originalitat de les formacions dels adolescents catalans no és gens menyspreable: hi ha força solucions totalment genuïnes –a vegades emprades amb una forma manllevada, com en el cas de *freak*–, com hem vist amb *berro*, *emprenyamenta*, els derivats amb el prefix *super*-, etc. Si comparem aquestes dades amb el diccionari que hem pres com a referència per a l'argot del castellà (el de Sanmartín [2006], per tal com és recent i té més de 5.000 entrades), veiem una capacitat destacable en la creació d'argot propi, ja que només hi hem trobat 85 dels 162 casos (un 52,47%), si bé es confirma que el model principal de la parla juvenil catalana és el castellà, com ja indica Faura (2006: 27):

> Els neologismes d'aquest àmbit [argot juvenil relacionat amb el món de l'oci i la diversió] els crea normalment la joventut urbana, per a la qual l'espanyol és una llengua molt present en les seves relacions.

Tanmateix, volem insistir que en diversos casos hem pogut documentar significats diferents a formes manllevades o calcades del castellà, tal com hem vist amb *empanar-se*, *marranada* o *pava*, per esmentar només tres exemples.

■ 5 Conclusions

Les formes que podem considerar típiques del llenguatge juvenil s'ajusten perfectament als processos de formació de mots de la llengua catalana. L'anàlisi ha demostrat que el català juvenil de cap manera depèn únicament del castellà com a font enriquidora i que els joves fan usos de paraules clarament recognoscibles com a catalanes i òbviament formades seguint les pautes de la gramàtica catalana. Sens dubte, el castellà hi juga un paper molt important, ja que sembla servir de model que se segueix en les formacions catalanes, com s'ha vist en moltes de les categories dels processos formals i semàntics que hem il·lustrat amb exemples del corpus. Si bé aquestes formes poden explicar-se com a calcades del castellà, ens sembla que cal remarcar que la seva posició dins de la llengua no divergeix gens d'altres formes explicables com a convergències o com a formacions internes simplement reforçades per la convergència, fet que fa que augmenti la

seva freqüència i, per tant, la seva acceptabilitat en el si dels grups adolescents.

Cal recordar també que, com s'ha dit en altres ocasions, la influència lingüística externa forma part dels processos innovadors de la llengua que demostren la seva mobilitat i flexibilitat i que, a la fi, són una bona prova de la vitalitat de la llengua (vegeu Sinner, 2006). En aquest sentit, el llenguatge juvenil català disposa de tots els processos que li fan falta per a la renovació constant de la llengua i adequar-la a la necessitat dels adolescents d'expressar-se "de forma distinta", i, amb això, no es diferencia gens de les varietats juvenils d'altres llengües de cultura.

Referències bibliogràfiques

Azorín Fernández, Dolores (2000): «Formas de creación léxica en el lenguaje de los jóvenes a partir de un corpus oral del español contemporáneo», *Lingüística Española Actual* 21:2, 211–240.

Barber Casasnovas, Tóbal (2007): *Lexicografia i traducció: l'argot juvenil*, Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. <www.carstensinner.de/castellano/trabajosineditos.html> [Treball acadèmic de 4t curs, data de consulta: 24. 3. 2008].

Bernal, Elisenda (2005): «El sufijo catalán *-ejar* y la norma: un sospechoso habitual», in: Sinner, Carsten (ed.): *Norm und Normkonflikte in der Romania*, München: Peniope, 131–144.

— / Sinner, Carsten (2008): «*És superenrotllat*: la parla juvenil catalana té recursos propis?», in: *Actes del I Congrés de Neologia en les Llengües Romàniques* [en premsa].

Bibiloni, Gabriel (1997): *Llengua estàndard i variació lingüística*, València: Editorial 3i4.

Briz, Antonio / Gómez Molina, José Ramón / Martínez Alcalde, María José y Grupo Val.Es.Co. (eds.) (1996): *Pragmática y gramática del español hablado. Actas del II Simposio sobre análisis del discurso oral (Valencia, 14–22 de noviembre de 1995)*, València / Saragossa: Universitat de València / Pórtico.

Cabré, M. Teresa (2006): «La clasificación de los neologismos: una tarea compleja», *Alfa* 50:2, 229–250.

Castañeda Naranjo, Luz Stella (2003): «La formación de palabras en el parlache», in: Sánchez Miret, Francisco (ed.): *Actas del XVIII Congreso Internacional de Lingüística y Filología Románica. Salamanca, 24–30 septiembre 2001. Vol. III: Sección 4: Semántica léxica, lexicología y onomástica*, Tübingen: Niemeyer, 61–68.

Chambers, J. K. (1995): *Sociolinguistic Theory. Linguistic Variation and its Social Significance*, Oxford: Blackwell.

Climent de Benito, Jaume (2008): «Posibles interferencias del catalán en el español de los estudiantes de Secundaria de la provincia de Alicante: comentarios a unos ejercicios», in Sinner / Wesch (eds.), 65–83.

Coseriu, Eugenio (1988): *Einführung in die allgemeine Sprachwissenschaft*, Tübingen: Francke.

[DEA]. Seco, Manuel / Andrés, Olimpia / Ramos, Gabino (1999): *Diccionario del español actual*, 2 vols, Madrid: Aguilar lexicografía / Grupo Santillana.

[DIEC2]. *Diccionari de la llengua catalana*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, <http://dlc.iec.cat> [Data de consulta: 24. 3. 2008].

Etxebarria, Maitena (1985): *Sociolingüística urbana. El habla de Bilbao*, Salamanca: Universidad de Salamanca.

Faura, Neus (2006). «El català i els neologismes». *Òmnium* 4, 26–27.

Freixa, Judit / Morales, Albert (2008): «Neología y variedades del español: el proyecto Antenas», *Donde dice...* 10, 15–17.

Gómez Capuz, Juan (2000): «La creación léxica (II). Neologismos formales y neologismos externos al sistema», in: Briz, Antonio / Grupo Val.Es.Co (ed.): *¿Cómo se comenta un texto coloquial?*, Barcelona: Ariel, 143–167.

Gómez Molina, José Ramon (1996): «La variación lingüística en el español hablado en Valencia», in Briz / Gómez Molina / Martínez Alcalde / Grupo Val.Es.Co. (eds.), 75–89.

González Ferrero, Juan Carlos (1991): *La estratificación lingüística de una comunidad semiurbana: Toro (Zamora)*, Salamanca: Universidad de Salamanca.

Gordon, Raymond G. Jr. (2005): *Ethnologue: Languages of the World*, 15th ed., Dallas: SIL International, <http://www.ethnologue.com> [Data de consulta: 12. 5. 2008].

Juhász, János (1970): *Probleme der Interferenz*, Budapest: Akadémiai Kiadó.

Kailuweit, Rolf (2002): «Català *heavy* – català *light*: una problemàtica de la "lingüística de profans"», *Zeitschrift für Katalanistik* 15, 169–182.

Labov, William (1972): «The linguistic consequence of being a lame», in: Labov, William: *Language in the Inner City: Studies in the Black English Vernacular*; Philadelphia: University of Pennsylvania, 255–292.

Lavandera, Beatriz (1978): «Where does the sociolinguistic variable stop?», *Language in Society* 7, 171–182.

López Morales, Humberto (1994): *Métodos de investigación lingüística*, Salamanca: Colegio de España.

Martínez, Jonathan (2006): *Com parlen els joves? Cap a un diccionari d'argot juvenil*, Barcelona: Universitat Pompeu Fabra [Treball acadèmic de 4t curs].

Observatori de Neologia (2004): *Llengua catalana i neologia*, Barcelona: Meteora.

Paloma, David (1999): «De la llengua catalana a les sèries de televisió», *Anàlisis* 23, 73–92.

[PAP1]. Lobató, Josep (2005): *Prohibit als pares*, Barcelona: RBA.

[PAP2]. Lobató, Josep / Sàbat, Oriol / Venus (2006): *Som PAP (Prohibit als pares): la nostra vida, el nostre rotllo*, Barcelona: RBA.

Payrató, Lluís (1996): *Català col·loquial. Aspectes de l'ús corrent de la llengua catalana*, València: Publicacions de la Universitat de València.

Pomares, Joaquim (1997): *Diccionari del català popular i d'argot*, Barcelona: Edicions 62.

Pujolar, Joan (1997): *De què vas, tio?*, Barcelona: Empúries.

Rey-Debove, Josette (1971): *Étude linguistique et sémiotique des dictionnaires français contemporains*, L'Haia: Mouton.

Sabater, Ernest (1992): *Les paradoxes del català*, Barcelona: PPU.

Salvanyà, Jaume (2003): «L'argot i els mitjans de comunicació del Grup Flaix», *Llengua i ús* 27, 26–28.

Sanmartín, Julia (2006): *Diccionario de argot*, Madrid: Espasa.

Seco, Manuel (2007): «El relevo de las palabras», in: Campos Souto, Mar / Muriano Rodríguez, Montserrat / Pérez Pascual, José Ignacio (eds.): *El nuevo léxico*, A Coruña: Universidade de Coruña, 9–25.

Simó, Isabel-Clara (2008): «Es pot lligar en català?», *Avui*, 23 de febrer.

Sinner, Carsten (2004): *El castellano de Cataluña. Estudio empírico de aspectos léxicos, morfosintácticos, pragmáticos y metalingüísticos*, Tübingen: Niemeyer.

— (2006). «Influències lingüístiques com a senyal de vitalitat d'una llengua», in: Faluba, Kálmán / Szijj, Ildikó (ed.): *Actes del XIVè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, Universitat Eötvös Loránd, Budapest, 4–9 de setembre de 2006*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat [en premsa].

— (2008): «Castellano y catalán en contacto: oralidad y contextos informales», in: Gómez Seibane, Sara / Ramírez Luengo, José Luis (eds.): *Oihenart* 23: *Lingüística Vasco-Románica / Euskal-Erromantze Lingüística*, Donosti: Eusko-Ikaskuntza [en premsa].

— / Wieland, Katharina (2008): «El catalán hablado y problemas de la normalización de la lengua catalana: avances y obstáculos en la normalización», in: Masson, Peter / Mühlschlegel, Ulrike / Süselbeck, Kirsten (eds.): *Actas del coloquio internacional 'Políticas de regulación del plurilingüismo: Relaciones entre Lengua, Nación, Identidad y Poder en España, Hispanoamérica y Estados Unidos / Regulations of societal multilingualism in linguistic policies: Language in relation to nation, identity and power in Spain, Hispanoamerica and the United States', Instituto Iberoamericano, Berlín, 2–4 de junio de 2005*, Frankfurt am Main: Vervuert, 131–164.

— / Wesch, Andreas (eds.) (2008): *El castellano en las tierras de habla catalana*, Frankfurt am Main / Madrid: Vervuert / Iberoamericana.

Soler, Toni (2003): «La creació d'argot en televisió», in: Martí i Castell, Joan / Mestres, Josep M. (eds.): *L'oralitat i els mitjans de comunicació (Actes del seminari del CUIMPB-CEL 2002)*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 179–186.

Vila, M. Rosa (1996): «Consideraciones acerca de la interferencia del catalán en el español de Barcelona», in Briz / Gómez Molina / Martínez Alcalde / Grupo Val.Es.Co. (eds.), 269–282.

Wesch, Andreas (2000): «Algunes divergències entre el català parlat (o col·loquial) i el català escrit», *Zeitschrift für Katalanistik* 13, 32–57.

Wieland, Katharina (2005): «Die Sprache der Jugend in Katalonien: eine Varietät des Katalanischen – Überblick über den bisherigen Forschungsstand», in: Roviró, Bàrbara / Torrent-Lentzen, Aina / Wesch, Andreas (eds.): *Normes i identitats. Sprachwissenschaftliche Beiträge des 19. Deutschen Katalanistentags Köln 2003*, Titz: Axel Lenzen, 237–254.

— (2006): «Jugendbilder in der katalanischen Mediensprache – Medienbilder in der katalanischen Jugendsprache. Eine Analyse wechselseitiger Abhängigkeit», in: Dürscheid, Christa / Spitzmüller, Jürgen (eds.): *Per-*

spektiven der Jugendsprachforschung. Trends and Developments in Youth Language Research, Frankfurt am Main: Lang, 403–426.

— (2008a): *Jugendsprache in Barcelona. Der Sprechstil katalanischer Jugendlicher und seine Darstellung in den Kommunikationsmedien*, Tübingen: Niemeyer.

— (2008b): «Transgresiones lingüísticas bidireccionales: el lenguaje juvenil entre el castellano y el catalán», in Sinner / Wesch (eds.), 155–179.

■ Elisenda Bernal, Universitat Pompeu Fabra, Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Roc Boronat 138, E-08018 Barcelona, elisenda.bernal@upf.edu.

■ Carsten Sinner, Universität Leipzig, Institut für Angewandte Linguistik und Translatologie, Beethovenstraße 15, D-04107 Leipzig, sinner@uni-leipzig.de.

Zusammenfassung: In diesem Beitrag untersuchen wir die katalanische Jugendsprache anhand einer von September 2003 bis Juli 2006 auf dem Sender Ràdio Flaixbac FM zwischen 23 und 2 Uhr ausgestrahlten Radiosendung, *Prohibit als Pares* (‚Für Eltern verboten'). In diesem hauptsächlich an Jugendliche gerichteten Programm wurde über Themen wie Liebe, Sex, Freundschaft, Untreue, Drogen usw. gesprochen. Die Eigenheiten der Sendung und die behutsame Edition des transkribierten Korpus, bei der der Wortschatz der Jugendlichen (anders als die Rechtschreibung, Syntax oder Morphologie) unberührt geblieben ist, erlauben es, die Lexik des umgangssprachlichen Katalanisch der Jugendlichen anhand dieses Materials zu untersuchen. Es wird dabei vor allem der Frage nachgegangen, welcher lexikalischen Mittel sich die Jugendlichen bedienen (Entlehnungen, Ableitungen usw.) und inwiefern es sich dabei um der katalanischen Sprache eigene Elemente bzw. Verfahren der Wortbildung handelt. ■

Summary: The paper examines the lexicon used by young Catalan speakers by studying a night-time radio program called *Prohibit als pares* ('Parents Not Allowed'), which the station Ràdio Flaixbac FM aired during the period of Sept. 2003–July 2006. The show targeted mainly young people and dealt with topics such as love, sex, friendship, infidelity or drugs. The published materials manage to convey the no-holds-barred nature of the program, rendering the text very close to the hearts of young people, who identify with what is said. Precisely because of the specific features of the show and the accurate rendition of the actual words used by these speakers (and not, as stated, because of the spelling, morphology or syntax), the corpus allows us to describe the colloquial lexicon of young people today: what type of lexical mechanisms are used (loanwords, derivations?), to what extent these mechanisms pertain to the Catalan language or are otherwise borrowed or new, etc. [Keywords: Catalan, lexicon, teenagers' language, word formation]. ■